

Sag at gøre. Kort sagt, saa snart Staten blot efter Kreditforeningernes Bestemmelse havde udbetalt Pengene, var dermed dens Forhold til disse Huse forbundt, ligesom ogsaa Staten med Hensyn til disse Statsaktiver, som vare bundne gennem disse Laan, stod ganske frit for Fremtiden, det var alt sammen lagt over paa Kreditforeningerne. Det vilde jo være en meget nem Ordning for det vedkommende Ministerium, og da det er Landbrugsministeriet, kunde det jo være meget behageligt for mig. Men jeg tror ikke, at det behøver nærmere at paavises, at Regeringen ikke har fundet at kunne tage sig Sagen saa let. Man maatte ikke alene nære afgørende Betæneligheder ved at paalægge Kreditforeningerne denne Opgave, som ligger ganske uden for det, som er deres egentlige, ved Lovgivningen foreskrevne Kramme, men man maatte ogsaa nære store Betæneligheder ved at paalægge dem at tage dette Ansvar for Statens Midler paa sig, og jeg tvivler ogsaa meget om, at de, naar det kommer til Stykket, ville være glade ved at overtage denne Opgave. Det er jo sagt i Betænkningen, og det er selvfølgelig ogsaa rigtigt, ligesom det ogsaa er draget frem her i Salen, at Direktørerne for Husmandskreditforeningerne have været til Stede for Kommissionen og der erklæret, at de ikke have noget at erindre imod at overtage den Opgave, man havde tiltænkt dem i Kommissionen, men, som sagt, naar det kommer til Stykket, tror jeg nok, at de i alt Fald meget nødtigt ville gaa ind paa at overtage en saadan Opgave, idet de meget hurtigt ville komme til Erkendelse af, at den oversliger Kreditforeningernes Evne. Det er ikke paa dette Felt, Kreditforeningerne virke. De skulle ikke føre den Slags Tilsyn, som her er Tale om, det kunne de slet ikke. De have det ganske særligt begrænsede Omraade at laane Penge ud, men det andet ligger virkelig uden for deres Opgave og vilde genere deres Virksomhed i en overordentlig Grad. Der maatte altsaa træffes en anden Ordning, og jeg valgte da den, som jeg synes, naturlige Vej at lade Kreditforeningernes Stilling til disse Husmandslodder blive ganske den samme som den Silling, de have til andre Huslodder, i hvilke de have Laan — ganske vist med nogen Modifikation med Hensyn til Betingelserne, idet vi her maatte sørge for, at Betingelserne for Laanene bleve gunstigere, end der efter de nu gældende Bestemmelser kan hves andre Husmænd. Den Ordning, som her er truffet, er jo den, at vedkommende Landarbejder faar sit Laan hos Kreditforeningen ganske som andre Husmænd, og derefter er Kredit-

foreningens Forhold til ham det samme som til de andre Husmænd, den fører det samme Tilsyn her, som den fører med de andre Huslodder, Burderingen foretages ganske paa samme Maade, og den giver sine Laan efter de samme Regler som for andre Huslodder. At man der selvfølgelig maa oprette en særlig Afdeling, er en anden Sag, det antager jeg ikke, et stridende mod Planen, tværtimod gaar Flertallets Plan ud paa, at der skal være en særlig Afdeling for disse Laan. Endvidere ere Laanebetingelserne jo ændrede, men de Laanebetingelser, som her ere fastsatte, ere i Realiteten ikke ændrede, idet det, der er slet, kun er, at man har bragt de foreslaaede Laanebetingelser ind under en saadan Form, at det kunde passe med det, som i Almindelighed gælder for den Art Laan. Man har altsaa holdt sig inden for den nu gældende Lovordning, og det tror jeg, maa siges at være heldigt, naar man kan tilvejebringe lignende gunstige Betingelser paa den Maade. Man er altsaa naaet til at tilvejebringe disse gunstige Betingelser derved, at man dels har gjort Udfelsen til Kreditforeningen saa lav, som man inden for den Lovordnede Kramme har kunnet gøre det, og dels ved at man har stillet Statskassens Fordringer saaledes, at de maa siges at være særdeles gunstige. Man har opnaaet Balance derved, at man har givet Afdragsfrihed i 45 Aar for hele Statslaanet. Naturligvis kunde man jo komme til billigere Laanebetingelser, naar man vilde forære Landarbejderne Renten. Det kan man naturligvis nok sige, men jeg mener, at man maa nære en ganske overordentlig Betænelighed ved at gaa ind paa dette, ikke nærmest af Hensyn til Statskassen, thi der kunde selvfølgelig gøres store Ofre for at naa et stort Maal, men jeg tror ikke, at man ved at hve Landarbejderne speciel direkte Understøttelse vil naa det Maal, som er det første og det eneste, som kan naas ad Lovgivningens Vej: at hæve dem i deres egen Bevidsthed og i Samfundets Omdømme. Det gør man ikke ved Gaver, men det gør man ved at støtte dem til at hjælpe sig selv op. Det er blevet sagt, at Statskassen efter de her foreslaaede Betingelser ikke kommer til at ofre en Øre paa Sagen. Det er nu en Overdrivelse, thi for det første er der Ristkoen. Man har ganske vist sagt, at Ristkoen ved den Slags Gjendomme, her er Tale om, mindre Huslodder til 2 Kør, er meget ringe. Det er ganske vist, at disse Lodder ere vistnok dem, der ere forholdsvis mest værd og ere mest sikre, netop fordi Ejeren af dem foruden at leve af Lodden kan have sin faste Fortjeneste. Men dette, som gælder afgjort, naar